

847.

Frant. Weselý.

chovanec rolnické
školy ve Vel.

Mezoučiči 1881/82
2. roč.

OBSAH.

51

	Sešit.	Stran
Weselý Frant.		
Weselý Frant.		
Zabudby chovna užitek zvířec, III tva hospodářského.	III	112
O chovu dobytka domácího	V	62
Kořistství	VII	58
Nemoci našich zvířat	XXIII	254
Krmiva a léčiva hosp. dob.	XXVI	160

O b s a h.

A. Rozvahy o zvířatech hospodářských vůbec.

I. Výklad, účel a dosah této knihy.

	Strana
1. Výklad slov „zvířectvo hospodářské, dobytek, skot, brav“ atd. s porovnáním významů jinoslovanských	1
2. Přehled zvířectva hospodářského	2
3. Rozdíl mezi držením, chováním a plemeněním zvířectva hospodářského	3

II. Mnohostranná užitečnost zvířectva hospodářského.

4. Tažná síla koňstva, mezků, oslů a hovězího dobytka, pak rychlost koně ničím nenahraditelná .	—
5. Nesčíslná řada užitků, získaných z jednotlivých částí těla zvířat hospodářských	4
6. Hnůj považuje se za úhlavní užitek, získaný zvířectvem hospodářským pro živnosti rolní	—

III. Čeho nevyhnutelně třeba jest rolnictvu, jenž bezpečného dojiti chce užitku zvířectvem hospodářským.

7. Z lásky, náklonnosti a šetrnosti ku zvířectvu hospodářskému vyplývá vděčnost a užitečnost tvorů těchto	5
8. Dokonalá znalost života zvířecího pevným jest základem vědomostí hospodářských	6
9. Proslulí v chovu zvířectva hospodářského národové láskou i vědomostí vynikají — Arabové, Švýcaři, mistři Angličané a t. d.	—

X. Používání dobytka ku tahu.

	Stránka
67. Vhodné stáří tažných volů	56
68. Mnoho-li utáhne vůl	—
69. Mají-li se krávy též zapřahati	—
70. Jakým způsobem se dobytek tažný upřahá	57

XI. Odchovávaní a prodej mladého dobytka.

71. Výhody chovu prodajných jalovat	57
72. Jak bohatnou Švýcaři a dobytkaři krajin Alpských	—
73. Úloha naší Šumavy, Krušných a Krkonošských hor, pak Sudet a Karpat	58
74. Mnohonásobný prospěch z domácího odchovu	—

XII. Hnůj.

75. Hnůj hledme získati od dobytka darmo, totiž pře- bytkem	59
76. Nejlepší a nejslabší hnůj	—
77. Náležité dělání hnoje	—
78. Pořádné hnojiště	—
79. Rozmnožení a doplnění síly a dobroty hnoje močí	60
80. Závěrek	62

O b s a h.

A. O důležitosti koně pro veškerý stavý lidstva.

I. Přednosti a mnohostranná užitečnost koně.

	Stránka
1. Výtečné vlastnosti koně	9
2. Služby koňstva	10
3. Upotřebení zbytků těla koňského	—

II. Jakého stupně dokonalosti dosáhlo u nás koňářství.

4. Porovnání našeho koňářství se sousedním v Bavorích atd.	11
5. Vypočet koňstva Rakouského	14
6. Dobré a nedostatečné vlastnosti našeho koňstva	—

III. O dalším pokroku a zvelebení koňstva.

7. Pěstování dobrých užitečných plemen	16
8. Hodnota vlastností dobrého koně	17
9. Důležitost lepšího odchování hříbat	18
10. Potřeba důkladných vědomostí	20

B. Základní vědomostí o chovu a výživě koňstva.

IV. Popis a líčení koně.

11. Pojmenování jednotlivých částí a měření koně	21
12. Velikost koní velmi je rozličná	22
13. Líčení dobrého koně	—
14. Porovnání koně s ostatním zvířectvem	—
15. Rozvržení plemen ve hlavní a střední	23

V. O rozličných plemenách koňských.

16. Znameníější kmenové	24
17. Kůň arabský	25
18. Kůň velehradský č. meklenburský	28
19. Anglický běhoun	29

	Stránka
20. Česko-moravský kůň a) lehký b) těžký	31
21. Těžký kůň bavorský	34
22. Holšteinský kůň	36
23. Kůň peršeronský ve Francouzích	37
24. Malé drobné koňstvo	39
25. Ruští rysáci čili klusáci	40
26. Rozvržení koňstva dle upotřebení	42

VI. Jak se pozná stáří?

27. Důležitost určení stáří	43
28. Počet a druh zubů	—
29. Shazování zubů od druhého do pátého roku	44
30. Poznání let po pátém roku	—

VII. Pravidla plemenitby a chovu.

31. V kterém stáří se mají klisny připouštěti?	45
32. Dlouho-li je kobyla březí?	—
33. Kdy a jak se má odstavovat hříbě?	46
34. O krmení a vychovávání hříbat	—
35. Kdy se mají hříbata zapřahat i k práci používat	47
36. Jaké koně by měl menší hospodář více pěstovati	48

VIII. Krmení a hledění koní.

37. Jaká krmiva koni nejvíce svědčí?	49
38. Mnoho-li se má krmiti?	—
39. Pořádek v krmení	50
40. V čem záleží hledění koní?	51
41. Zařízení dobrých koníren	52

C. O mnohonásobném užitku koňstva.

42. Mnoho-li uběhne kůň za jistý čas?	53
43. Mnoho-li unese kůň nákladu?	54
44. O tažné síle koní	55
45. Maso od koní	56
46. Mléko koňské	—
47. Tuk a kosti	—
48. Kůže a chlupy	57
49. Hnůj od koní	—
50. Ohledně chyb i nemocí koňských	58

O b s a h.

	Stránka
A. Úvod	1
1. Jakým způsobem léčivých prostředků pro nemocná zvířata naše domácí upotřebiti možno	4
2. Jak se léčivé prostředky u vnitř dávají čili o užívání	5
3. Jak se dává užívání koni	5
4. " " " " hovězímu dobytku	7
5. " " " " ovci a koze	8
6. " " " " praseti	8
7. " " " " psovi	9
8. Jaké léčivé prostředky zevnitř se upotřebují a na jaký způsob	10
9. Jak se nemocné dobytče k snadnějšímu vykonání operace nějaké připravití má	18
10. O zánětu vůbec	20

B. Nemoci ssavců hospodářských.

I. Nemoci celkové.

11. Vodnatelnost čili tak zvaná blednička neb hnilina očí	23
12. Slintavka čili pajed a kulhavka čili paznehtice .	24
13. Snět slezinový aneb horká nemoc, typhus . . .	27
14. Zpráchnilka	36

II. Nemoci mozku a míchy.

15. Zánět mozku	39
16. Jankovitost	40
17. Závrať	42
18. Padoucnice	44
19. Mrtvice	45
20. Zrážlivost	46
21. Pominulost	47
22. Vrtohlavost	52
23. Vrtočina	54
24. Střečkovitost ovčí	55
25. Ztrnutí	57
26. Drbavka	58

III. Nemoci smyslů.

27. Zánět oka poraněného	59
28. Katar oční čili zánět oka katarální	61
29. Zánět oka rheumatický	62
30. Zánět oka občasný	63
31. Zakalenost rohovky	64
32. Nehet oční	65
33. Cink šedý anebo zákal čočky	65
34. Slepota jasná	66
35. Zánět ucha zevnějšího čili boltce	67
36. Zánět zvukovodu zevnitřního	69
37. Zánět vnitřních částek ústroje sluhového	70

IV. Nemoci ústrojů dýchacích.

38. Rýma anebo katar nosní	71
39. Hřiběcí čili chřípěcí	72
40. Ozhřivka a červ	75
41. Mázdřivka sliznice nosové	78
42. Záhubný zánět sliznice nosové — katar — u do- bytka hovězího	78

43. Jednoduchý katar čili kašel chřtánu i průdušnice a mazdřitý aneb kach čili záškrť	79
44. Psinka	82
45. Vlas živý	83
46. Zánět pohrudnice	84
47. Zánět plic	87
48. Chrkání krve	91
49. Býkovnice	91
50. Nákaza plícní	92
51. Tuberkule plícní a souchoť	96
52. Dýchavičnost	98
53. Zánět srdce a osrdce	99

V. Nemoci ústrojů zažívacích.

54. Žába	101
55. Kurděje	101
56. Zuby ostré jazyk ranějící	102
57. Zuby zkažené a pístěl zubní	103
58. Krkavičnost	104
59. Zánět ústrojů polýkacích	105
60. Zánět průšnice a pístěl slinnový	106
61. Vole	107
62. Lízavka a ožírání vlny	108
63. Uváznutí něčeho v jícnu	109
64. Zkažený žaludek	110
65. Nadmutí čili bubnačka	112
66. Kolika	118
67. Zánět pobřišnice a střev	122
68. Průjem čili chvístáčka	124
69. Úplavice	125
70. Úplavice cucáků	127
71. Červi čili larvy střecha koňského v žaludku	129
72. Hlísti žaludka i střev	130
73. Mizání od žláz okružních	132
74. Žloutenka	133
75. Motoličnost	134

VI. Nemoci ústrojů močových a pohlavních.

	Stránka
76. Zánět ústrojů močových	136
77. Kámen neb písek močový	137
78. Moč krvavá	138
79. Scavka	139
80. Zadržení moče	140
81. Zchorobnělý pud pohlavní	141
82. Kapačka a příjice	143

VII. Nemoci kožní.

83. Kopřivka	143
84. Osypky	144
85. Neštovice ovčí	144
86. Neštovice kravské	148
87. Prašivka	149
88. Vyraženiny rozličné	152
89. Hmyz kožní čili cizopasníci kožní	156
90. Uhrovitost	158
91. Svalovčivost	160

VIII. Nemoci ústrojů hýbacích.

92. Jaké ošetřování kopyt se má vůbec zachovávat	162
93. Jak poznáme, že kopyto nemocné	167
94. Zánět kopyta	169
95. Náraza	178
96. Oddávenina patky a střelky	181
97. Strouhání se noh	182
98. Zánět kloubu kopytního	183
99. Zášlapa	185
100. Zakování	187
101. Puklý roh kopyta	189
102. Roh kopyta odchlípnutý aneb poddutý	196
103. Píštěl na korunce kopyta	197
104. Hnilina střelky	199
105. Kopyto kolmé	201

	Stránka
106. Kopyto křivé	202
107. Kopyto sevřené	203
108. Špánek čili zánět šlach ohýbacích špěnačku a kopyto	204
109. Ochroma čili zánět v pleci neb kyčli	205
110. Ochroma v kříži	206
111. Ochroma kloubní cucáků	207
112. Podvrtnutí a vyvinutí z kloubu	208
113. Odlomený a zcela zlomený a svléknutý roh	209
114. Zlomení kosti	210
115. Narostliny čili nádory kostité	212
116. Nádory měkké na nohách	214

IX. Nemoci následkem porušeného spojení částek
měkkých povstalé.

117. Rány	217
118. Vředy	221
119. Proležení	223
120. Průtrž čili kýla	223

C. Dodatek —

I. O kování kopyta koňského	225
II. O kování paznehtu hovězího	242

D. Předpisy k líkům 245

E. Obsah alfabetycký 255

E. Obsah alfabetický.

	Stránka		Stránka
běльмо	64	dokládavý kůň	182
běsnost	47	drbavka	58
blechy, blešivost	156	dvojjamka kopinatá	134
blednička ovčí	23	„ motolice	134
bodlohlav obecný	131	dychavičnost	98
bolest	21		
boule hovězího dobytka		flastr	10
od střecha	157	fontanel	16
boule snětivé	28		
bradka podkovy	234	hlísti v žaludku a v stře-	
bubnačka	112	vách	130
býkovnice	91	hluchost	70
chmatec podkovy	234	hmyz kožní	156
chrasty pod hřívou a na		„ v uchu	69
ohonu	156	hnidy	156
chrasty na hlavě	155	hnilina ovčí	23
chřípěcí	72	„ štětín	101
chrkání, chrlení krve	91	„ střelky	199
chtíč	109	hnis	21
chvístačka	124	horečka, horeční případy	36
cink černý	66	horkost	21
„ šedý	65	hříběcí	72
cizopasnici kožní	156	„ podezřelé a prosté	74
čepička podkovy	233		
červ	75	jalovost	142
červenka	126	janek, jankovitost	40
červenost	21	jehla protahovací	15
červi čili larvy střecha			
koňského	129	kach	79
červi od much	157	kámen močový	137
„ v ráně	157	„ střevní	120
„ v uchu	69	„ žaludeční	120
„ v žaludku	129	kapačka	142
		kapání moče	141

	Stránka		Stránka
kašel v. katar .		krkáč	104
kašičky	11	krkavičnost koně	104
katar chřtánu jednoduchý .	79	krtice v týlu	222
katar chřtánu mázdřitý .	79	krvácení	218
„ nosní	71	krve chrkání	91
„ „ záhubný ho- vězího dobytka .	78	kulhavka	24
„ oční	61	kůň dokládavý	182
klišťe	157	kurděje	101
klystýr	12	kůžičky podvléknutí .	16
kolika	118	kvas	29
„ od hlístů	120	kyčle odražená	205
„ „ nadmutí	120	kýla	223
„ „ nastuzení	120	larvy v. červi.	
„ „ překrmení	120	laskomina	109
„ „ průjemu	120	lázně	12
„ „ průtrže	120	leptadla	17
„ „ snědku	120	léky, jak se dávají do- bytku hovězímu	7
„ „ vsouknutí střev do sebe	120	léky, jak se dávají koni .	5
kolika od zácpy	120	„ „ „ „ koze	8
kolika z otrávení	120	„ „ „ „ ovci	8
kološ	158	„ „ „ „ praseti	8
komáři	158	„ „ „ „ psu	9
konečník vyhřeznutý čili vycházející	127	lízavka	108
kopřivka	143	lupy	152
kopyta ošetřování	162	maso zbytné	21, 218
kopyto bakulaté	174	„ živé	222
„ kolmé	200	masti	10
„ kravské, volské .	189	mázdřivka sliznice no- sové	78
„ křivé	202	mázdřivka sliznice prů- dušnice	80
„ plnorohé	173	měchovec stočený	131
„ plochorohé	174	„ tenkohlavý	131
„ puklé	189	měchýř močový protr- hnutý	140
„ sevřené	203	městka	217
kost navní	212	mizání od žláz okruž- ních	132
„ zlomená	210	mléko krvavé	134
kotníček	216	mlhovina na oku (ro- hůvce)	64
koule v. kámen.		moč krvavá	138
koutek kopyta	165	moče zadržetí	140
kování kopyta koňského .	225	mor hovězího dobytka .	36
„ na ostro	238	motoličnost	134
„ paznehtu hovězího .	242		
„ za chladna	231		
„ za horka	232		
krchavost	61		

B. Úživa a správa zvířectva hospodářského.

I. Přehled a porovnání rozličného krmiva se senem.

10. Rozmanitost píce pro jednotlivá zvířata	8
11. Desatero skupin rozličného krmiva	9
12. Čím jádrnější a vydatnější krmivo, tím menší jeho poměročet	13
13. Nevyhnutelnost známosti, pamatování a neustálého porovnávání poměročtů o živnosti a tržové ceně píce	14
14. Poměry krajné a zámezné, pak střední	15
15. Převedení živnosti krmiva na hodnotu žitnou	—
16. Námítky lučebníků proti poměročtům o hodnotě senné a žitné	16
17. Nestejnost živnosti rozličného krmiva u jednotlivých druhů zvířectva, pak dle úpravy a trávení; úloha zkoušebných ústavů hospodářských pro budoucnost	17

II. Rozpočet mnohosti píce, nápoje, soli a steliva.

18. Potřebnost odměřování a odvažování píce i zvířat	18
19. Tíže zvířat základem jest rozpočtu potřebného krmiva	—
20. Krmě záchovná, užitná a žírná (tučnivo)	19
21. Nestejné výsledky krmením v nestejných okolnostech	20
22. Druhý způsob rozpočtu krmiva na stotiny (procenta)	21
23. Mnohost nápoje pro jednotlivé druhy dobytka	—
24. Rozličné dávky soli k přimísení do píce	22
25. Ustanovení steliva dle druhů zvířectva atd.	23

III. Rozličnost výživy.

A. Dle druhu a stáří zvířat.

26. Krmivo budiž povaze a okolnostem každého zvířete přístojné	23
27. Výživa zvířectva rozvrhuje se ve čtvero dob dle stáří	24
a) krmení březích matek	—
b) „ novorozeňátek	—
c) „ odstávčat	—
d) „ dospělých kusů plemenných a žírných	26

B. Dle místnosti.

28. Domácí krmení v chlévích a pastva	27
---	----

IV. Sklad a úprava pokrmů.

29. Píce budiž především dobrá, nezkažená, zdravá	28
30. Rozdíl a souměrnost jádrné a liché (vyplňovací) píce	29
31. Sklad píce dle součástí lučebných	30

	Stránka
mozolec	214
mrtvice	45
mšiny	153
„ mokvavé	153
mušky	153
nábitek	11
nadbytek	21
nadmutí	112
nádor kostitý	212
nádory měkké na nohách	214
náhlec	29
nahluchlost	70
nákaza plicní	92
nalévka	215
náplast	10
náraza	178
narostliny	21
„ kostité	212
nátěr	10
navní kost	212
nehet oční	65
nemoc	1
„ horká	27
„ padoucí	44
neplodnost	142
neschopnost	21
neštovice kravské	148
„ „ nepravé	149
„ ovčí	144
„ nepravé	145
noha ježčí	154
„ srnčí	213
„ zaječí	214
obkladky	11
obláček na rohůvce	64
oblak černý	66
obměk kosti	108
obručí	213
očkování nákazy plicní	95
„ neštovic ovčích	147
„ paznehtice a	
slintavky	27
ochroma kloubní cucáků	207
„ v kříži	206
„ v kyčli	205
ochroma v pleci	205

	Stránka
oddávenina kohoutku	222
„ patky a střel-	
ky kopyta	181
odražená kyčle	205
odsadec podkovy	234
oko krchavé	61
okování v. kování.	
omývání	12
osýpky	144
oteklost	21
otok rakovitý ucha	68
„ vodnatý ucha	68
otrus	152
ozhřivka	75
ozubec podkovy	234
ožírání vlny	108
padoucnice	44
pajed	24
patky kopyta	164
paznehtice	24
pichnutí od hmyzu	158
písek močový	137
píštěl vůbec	221
„ na korunce kopyta	197
„ slinnový	106
„ zubní	103
„ žilní	221
plachost	47
plnorohost	174
plochorohost	174
podávání léků	5
podebrání se	21
podkova falcovní	233
„ měsícovitá	183, 203
„ obyčejná	232
„ spruhová paznehtní	243
„ srpovitá	203
„ šroubovní	241
„ uzavřená	177, 181
podkovák	234
podlom	154
podvléknutí kůžičky	16
podvrtnutí kloubů	208
pohlavní pud zchorobnělý	141
pominulost	47
pouštění žilou	13

	Stránka
pouštění žilou, kde a jak	
mnoho	14
povlaka oka (rohůvky)	64
prasknutí bachora	119
" měchýře močového	140
" žaludku	119
prašivka	149
prášky	5
" zasejpací	10
přerůst	21
převalení dobytčete	18
prchnily	153
příjice	142
přílepek	10
připínák	157
přístiha	217
příval krve	20
přižehnutí	17
proležení	223
prostředky léčivé zevnitřní	10
protáhnutí tkalounu	15
protahovačka	15
protrhnutí v. prasknutí	
průjem	124
průtrž	223
prýštidlo	16
psinka	82
puď pohlavní zaniklý	141
" " zmenšený	142
" " zvýšený	141
puklost rohu kopyta	189
puknutí v prasknutí	
pušťadlo	13
rak na jazyku	29
" střelky	199
rána hnisající	218
" se čistí a omlazuje	222
" snětivá	218
" suchá	217
" talovitá	218
" živá	218
rány	217
roh kopyta drobivý, vyschlý, křehký	165

	Stránka
roh kopyta odchlípnutý	
čili poddutý	196
" " puklý	189
" " vyzutý	26
roh nalomený	209
" odlomený č. ulomený	—
" svléknutý	210
rozcházení se zánětu	21
růže snětivá ovce	30
" " prasete	31
rýma	71
řezavka	140
sadmo	222
scavka	139
skarifikace	15
sklíčení úst	57
slepota jasná	66
" měsíční	63
slintavka	24
sněť hrdla prasete	30
" jazyka hovězího dobytka	29
" " prasete	30
" konečníka hovězího dobytka	29
sněť slezinná	27
" " dobytka hovězího	28
" " koně	31
" " ovce	29
" " prasete	30
snětivění	21
souchotě	96
stavnost	46
stíhání se kopyt	181
střeček dobytčí čili hovězí	157
" ovčí	55
" koňský	129
střečkovitost	55
střelky hnilina	199
střevíc rohový se vyzuje	26
strouhání se noh	182
strupy na hlavě	155
svalovčivost	160
svědiny	153
šál	213

	Stránka
šál hovězí	214
šínek	215
škorbut	101
škrkavka velkohlavá. .	130
škvrna na rohůvce oka. .	64
špánek	204
špát neviditelný	213
„ pravý	213
špinka na oku	64
štíhlák	201
talov	21
tasemnice člověka	159
„ psí	131
tkalounu protáhnutí . . .	15
tkalounice v. tasemnice	
trusky v. červi.	
tuberkule plicní	96
typhus	27
ucho teklivé	70
„ vodnaté	68
„ vpadlé věci do něho .	69
uhranutí	2
uhrovitost	158
úplavice	125
„ cucáků	127
„ močová	139
urknutí	2
uváznutí něčeho v jícnu	109
užívání vůbec	4
„ viz léky jak se	
dávají.	
varmuž	11
dychání par	12
vlas živý	83
voda krevní	20
vo natelnost ovčí	23
vole	107
vrták	54
vrtočina	54
vrtohlavost	52
vřed	218, 220
vříznutí	15
vsoukání se střev do sebe	119

	Stránka
vši, všivost	156
vycházení čili vyhřeznutí	
konečníka	127
vychrlení krve	91
vypocení	20
výpotek	21
vyraženiny	152
vystřikování	12
vystruhování kopyta 167,	229
vyvinutí čili vymknutí	
kloubu	208
vzteklost	47
zácpa cév	20
zadržení moče	140
záhata cév	20
zahnojení	21
zajík	29
zákal čočky.	65
zakalenost rohůvky . . .	64
zaklíčenost úst.	57
zakování	187, 237
zákožka	149
zánět boltce	67
„ hltanu	105
„ jícnu	105
„ kloubu kopytního . . .	183
„ kopyta koňského . . .	169
„ kyčle	205
„ ledvin	136
„ měchýře močového . . .	136
„ mozku	39
„ oka katarální	61
„ „ občasný	63
„ „ poraněného	59
„ „ rheumatický	62
„ „	99
„ osrdce	205
„ pleci	87
„ plic	122
„ pobřišnice	84
„ pohrudnice	105
„ požeráku	106
„ přiašnice	
„ sliznice nosové	
(záhubný) hově-	
zího dobytka	78
„ sliznice pošvy	142

	Stránka
zánět sliznice trubice	
močové	142
zánět sluchovodu zevnitř-	
ního	69
" srdce	99
" střev	122
" šlach ohýbacích	
spěnačku a kopyto	204
" ucha vnitřního .	70
" " zevnějšího .	67
" ústrojů močových	136
" " polykacích .	105
zasekávání se noh ko-	
pytem	182
záškrt	79
zášlapa	185
zatínací želízko . . .	13
zavrať	42
zchvácení	169
zdraví	1
zdužnění	21
zjatrňelost plic . . .	87

	Stránka
zkostnatění	21
zlomení kosti	210
zmrtvění	21
zpráchnilka	36
zpuřnost	46
zrakovatění	21
zrážlivost	46
zrno ječné prasete .	30
ztalovatění	21
ztrnutí neb ztuhnutí .	57
zuby ostré jazyk ranící	102
" viklavé	103
" zkažené	—
zvláknatění	21
žába	101
žaludek zkažený . . .	110
žaludka puknutí . . .	112
želízko zatínací . . .	13
žíla křeční	217
žilou puštění	13
žloutenka	133

O b s a h.

Úvod.

Strana

1. Co jest krmení, a čeho vůbec při něm pozorovati třeba 1

I. Kterak tráví a zažívají naše zvířata?

2. Přijímání a rozkousání látek potravních 4
3. Trávení neb zažívání rozkousané potravy 5
4. Jakým způsobem děje se trávení v žaludku složitém? 8
5. Další vyličení pochodu zažívání 10
6. Tvoření se krve ze zažitiny 11
7. Kterak roste a obnovuje se tělo zvířecí 13

II. Součástky látek krmných a jejich důležitost při obživě a obnovování těla.

8. Z čeho sestává tělo zvířete? 16
9. Z kterých látek skládá se přirozená potrava zvířete? 18
10. Čím jest živnost rozličného krmiva podmíněna? . 21
1. Jeho sloučenstvím. 2. Obsaženým v něm tukem.
3. Jeho šťávnatostí neb vodnatostí. 4. Množstvím
buničiny. 5. Množstvím a způsobem solí. 6. Větší
nebo menší chutností. 7. Svým původem.

III. Látky pokrmné a jejich ohlední dobrota.

11. Co všecko m hospodářským zvířatům sloužiti za
krmivo? 28
12. Veškerá zelená píce dobrým krmivem 29
1. Tráva luční. 2. Všelická jetelina. 3. Zelené pícní
rostliny.
13. Seno a otava jsou hlavním krmivem zimním . . . 32
14. Bez slámy nelze hospodářský dobytek s prospěchem
přezimovati 35
15. Jest zrní též prospěšným krmivem hospodářským? 39

16. Nedostává-li se píce, jest také listí stromové po-
všimnutí hodným krmivem 41
17. Kterých hlízatin užívá hospodář za krmí svému do-
bytku, a s jakým výsledkem? 43
1. Brambory. 2. Všelická řepa. 3. Mrkev a hlízule.
4. Chrást výše jmenovaných hlízatin.
18. Rozličné ovoce stromové jest též dobrou pící . . . 48
1. Padanky a špatné ovoce jaderné. 2. Suché ka-
štany. 3. Žaludy a bukvice.
19. Jakých továrnických odpadků může hospodář svému
dobytku krmiti? 49
1. Bochnice a pokrutiny. 2. Výtlačky či patěsky
z cukráren. 3. Mláto a květ z pivovárů. 4. Výpalky
(z vinopalen). 5. Melassa (z cukráren). 6. Malotiny
(vinné šlupiny) atd.
20. Nižádné krmivo nesmí býti v zkaženém stavu hospo-
dářskému dobytku krmeno 59
21. Ze zvířecích výplodků slouží hospodářskému dobytku
za krmí toliko mléko 60
22. Jest lízání solné prospěšné, a kterak má se vykonati 62
23. Užívá se také koření a podobných látek při krmení
dobytka? 69
24. Napájení hospodářského dobytka —
25. Mají veškerá až dosud uvedená krmiva stejnou pící
(senní) hodnotu? 71
26. Ve výkonném životě nelze se přísně na tyto po-
měročty vázati 78

IV. O volbě, připravování a míchání krmných látek.

27. Kterou pící máme dávat našemu dobytku? 79
28. Objem a váha píce —
29. Podíl vody (šťávnatost) 84
30. Zvláštní připravování píce 86
31. Kdy jest mechanické drobení píce prospěšné, a ja-
kých má následků v hospodářství? 87
32. Kterak se děje drobení rozličného hospodářského
krmiva? 90
1. Řezání. Které stroje slouží k dělání řezanky?
2. Zmenšení všelikých hlízatin. Kterých strojů jest
potřebí k strouhání a krájení hlízatin. 3. Tlačení

či mačkání ovsa. 4. Drobení (šrotování) zrnin všeho druhu. Kterých strojů užívá se k šrotování obilí?
5. Lámání či drobení bochnic a pokrutin.

33. Co víme o fysikálním připravování látek krmných? 117
1. Máčení a navlažování. 2. Paření píce. 3. Vaření píce. 4. Dušení píce.
34. Které spůsoby náležejí k lučebnímu připravování píce? 123
1. Kvašení a samozahřívání. 2. Sladování. 3. Kyselení. 4. Nakládání píce. 5. Pečení žita.
35. Ostatní připravování píce 130
36. Závěrečný úsudek o připravování píce 131
37. Co vyrozumíváme mícháním píce? 132

V. Kolik píce má se dávat každému hospodářskému dobytku?

38. Píce záchovná, užitečná a tučnivá 134
39. Kolik píce dává se každému druhu hospodářského zvířectva? 137
1. Koním. 2. Hovězímu dobytku. 3. Bravu skopovému. 4. Vepřovému dobytku.
40. Odkud má se tato píce bráti? 147
41. Rozdělení zimního krmiva 149

VI. Ostatní pravidla při krmení a hledění hospodářského dobytka.

42. Změny v krmení 151
43. Rozdělení denní píce na více dávek 153
44. Hledění dobytka doma na stáji a venku mimo chlív 155
45. Opatrování nemocných zvířat 159

	Strana
32. Krájení, sekání, řezání, máčení, paření a rozličná příprava píce	31
33. Přimísení soli, zvláště dobytku žírnému	—

V. Řád a pravidla rozumného krmení.

34. Čas ku krmení ustanovený co nejpřísněji zachová- ván budiž	32
35. Nikdá všechnu píci najednou, nýbrž po částkách krmíme	33
36. Nápoje ať má dobytek vždy podle libosti	—
37. Všechna píce ať rozvrhne se na celý rok skrze stejně krmení	—
38. Rozumnou posloupnost jednotlivými krměmi usta- novme záhy	34
39. Přejedání ať děje se vždy od špatnější na lepší píci	—
40. Přejedání budiž poznenáhly a ne příkrý	—
41. V krmítních a žlabech největší panovati má čistota	35
42. Krmení budiž všemožně laciné	—

VI. Pravidla rozumné správy zdravotné.

43. Důležitost bedlivého opatrování a hledění dobytka	37
44. Čištění zvířectva plavením, mytím, kartáčováním atd.	38
45. Slušné teplo v chlévích	—
46. Nevyhnutelnost průduchů skrze čerstvé povětří v chlévích	39
47. Důležitost světla slunečního pro zvířectvo plemenné	40
48. Pohybování a probíhání-se velmi k duhu jest zvířatům	—
49. Slušné zřízení chlévů	41
50. Pořádný, pravidelný dohled	—

**C. Plemenitba, čili pravidla rozumného plemenění
zvířat hospodářských.**

I. Veliká rozličnost mezi zvířaty hospodářskými.

51. Různost barvou, skladem těla, velikostí, povahou a užitkem	42
52. Druh hovězí a jeho znamenité odchylky	43
53. Koně a náramná rozličnost jich vlastností	46
54. Nápodobné různění u bravu, drůbeží atd. hlavně v užitku	49
55. Známost příčin rozličnosti ve vlastnostech zvířat velmi jest užitečná	—
56. Působnost podnebí a živobytí, původu a krmení	—
57. Vliv podnebí na koňstvo, vyobrazené číslem 1. 2. 3. 4. 5. a 6.	51

58. Původ a správa znamenité jsou příčiny tvaru a vlastností koňstva	53
59. Krmení rozličné píce náramný vliv má a velké proměny způsobuje	54
60. Naznačený trojí vliv u všeho zvířectva platí	55
61. Výklad plemen, hovězího dobytka, vztahem na obrazce	61
62. Ovce a náramná různorodost plemen ovčích	—
63. Sviňský dobytek a jeho popřední plemena	65
64. Též psi rozcházejí se v nesčíslné plemena, kmeny, větve, rody a odrody	69
65. Různost kuřat i vajec, váhou ustanovených	—

II. O stupních nestejnosti a podobnosti, patrných u veškerého zvířectva hospodářského.

66. Rozvržení zvířectva na <i>druhy a slatě</i>	70
67. Podobnost a vlastnosti zvířat jednoho druhu vyznačuje <i>plemeno</i>	71
68. Plemeno dělí se na <i>kmeny</i> , tyto pak na <i>větve a rody</i>	—
69. Z potomstva vlastností <i>nepevných, vrtkavých</i> vyplývají <i>odrody</i>	—
70. Příklad o plemenu horském východního Švýcarska atd.	72
71. Bezpečné přecházení vlastností od rodičů na potomstvo nazýváme pevností neb vytrvalostí znaku	73

III. O rozličné dokonalosti zvířectva.

Sprostota a zdobnost.

72. Výpočet škodlivých a užitečných vlastností našeho zvířectva	74
73. Sprosté a dokonalé čili zdobné zvířectvo	75
74. O stupních zdobnosti, plnokrevnost, polokrevnost atd.	78
75. Potomstvo ze zdobného a sprostého plemeniva	79
76. Veliká hodnota dědičnosti, totiž pevnosti a setrvalosti v dědění	81
77. Zvrhel, pak zbystření krve	82

IV. O rozplemeňování.

78. Volné a pravidelné plemenění	82
79. Stejnostranná, sourodná a různá plemenitba	83
80. Příklady stejnostranné plemenitby vůbec a sourodné zvlášť	84
81. Plemenitba různá, smíšeň a smíšenci	—
82. Škodlivost prarůzného plemenění	85
83. Který způsob plemenitby větší poskytuje výhody?	86

V. Ozdokonalení zvířectva.

Strana

84. Určité vytknutí doby, po které baží se při zdokonalování zvířectva	86
85. Krmení, rozumná plemenitba a bedlivá správa úhla- vními jsou prostředky zdobení bezpečného	87
86. Největšího vlivu píce a krmení má na zdobení	—
87. Čím rozumnější plemenitba, tím rychleji a bezpe- čněji dospívá se k cíli	88
88. Bedlivá správa podporuje a dovršuje zdobení	—
89. Vypodobnění koní zanedbaných a dobře spravova- ných	—
90. Porovnávací přehled pokroku při zdobení zvířectva	90

VI. Zkušenosti a pravidla plemenitby.

91. Sebrání posavadních výkladů do závěrku spasitelného	91
---	----

A. Zkušenosti.

92. Zkušenosti jsou dílem bezpečné, dílem ještě nejisté	92
---	----

a) Zkušenosti bezpečné.

93. Dědičnost základem jest bezpečného plemenění	—
94. Samec a samice mají po stejném podílu vliv na vlastnosti potomstva svého; příklady toho	—
95. Více a podobných příkladů následovati bude v poz- dějších svazcích Rolníka	95
96. Při nestejně síle vlastností rodí se potomstvo dle pevnější strany	—
97. Otcovy vlastnosti často teprv u vnuků vystupují určitěji	—
98. Příliš různým plemeněním tvoří se škodlivé nesro- vnalosti	96
99. Krmení a správa podporuje nebo kazí účely ple- menářské	—

b) Zkušenosti nejisté.

100. Plemenářství není tak úplně proskoumáno, aby se uzavřelo co ukončená nauka	96
101. Zdobení začíná prý předkem těla	—
102. Větší síla a živější letora větší osvědčuje prý dědivosti	97
103. Potomstvo dědívá prý po matce více povahu du- ševnou, po otci pak povahu tělesnou	—
104. První připuštění účinkuje prý na všechna ostatní	—
105. Schroumanost a libovolnou změnu oudů zdědí prý potomstvo	98
106. Zhlédnutím po nějakém předmětu porodí prý matka někdy mládě rodičům nepodobné	—

XVI

B. Pravidla.	Strana
107. Hlavní vzhled k dědičnosti celé povahy tvorů směřuje	99
108. Ku plemenění berme jenom úplně zdravých zvířat	—
109. Samec i samice vynikati mají bezchybností	—
110. Plemenné zvířectvo nebudiž ani příliš mladé, ani příliš staré	100
111. Plemenivo vlastností sobě příliš odporných ne- spojujeme	—
112. Bedlivé vybírání plemeníků předůležité jest	—
113. Pevnoty a důrazu vlastností, zvláště dědivosti sobě važme	—
114. Šetřme plodivosti a rodivosti dobrého plemeniva	101
115. Účel plemenitby mějme ustavičně na paměti	—
116. Krmení budiž dle účelů plemenitby řízeno	—
117. Veškerá správa nechať podporuje účel plemenářův	—

D. Závěrek.

118. Včasné úvahy pro naše hospodáře	102
119. Díky hospodářským novinám a jich p. redakto- rovi, s prosbou	105
120. Slovníček plemenářský	107

O B S A H.

A. O důležitosti dobytka hovězího pro hospodáře.

I. Výklad mnohostranného užitku.

	Stránka
1. Co nám všecko poskytuje dobytek hovězí? . . .	1
2. Nevyhnutelnost hovězího dobytka pro rolníka . . .	2
3. Výbornost hnoje hovězího	—
4. Hovězí dobytek základem zámožnosti rolnické . . .	3

II. Nedokonalost hovězího dobytka u nás.

5. Rozjímání o vadách našeho dobytka hovězího . . .	—
6. Nedbalost a nevědomost hlavní příčinou úpadu a škody	4
7. Vláda nečiní pro zlepšení hovězího dobytka tolik co pro zvelebení koňstva	5
8. Nedostatek rozpočtů hospodářských vinen jest toho, že se neví o škodě ze špatného dobytčete	6

III. Co dělati ku dosažení žádoucího dostatečného užitku?

9. Větší chuť a náklonnost	8
10. Důkladné vědomosti o plemenění, chovu a krmení .	9
11. Opatření si dobrých užitečných plemen	—
12. Časté vážení, měření a počítání	10

B. Základní vědomosti o chovu, výživě a užitku hovězího dobytka.

IV. Jednotlivé části těla hovězího.

13. Části těla dle jména a polohy	13
---	----

V. Jak se pozná stáří u hovězího dobytka

Stránka

14. Důležitost rychlého a bezpečného ustanovení stáří .	15
15. Zuby nejbezpečnějším znakem stáří	—
16. Též podle rohů dá se u krav poznati stáří . . .	16

Kolikero jest plemen hovězích?

17. Soustavy rozličných plemen, kmenů, větví, rodů a odrodů	—
18. Znaky plemena podolského, výšinského a horského	18
19. Kmeny, větve a rody tří hlavních plemen. Plemeno podolské	21
20. Plemeno výšinské	22
21. Plemeno horské	27
22. Tvoření se plemen středních, pobočných	29
23. Které plemeno jest nejlepší?	30
24. Líčení dobré dojně krávy a jejího plemena . . .	32
25. Líčení plemena tučnivého, t. ku vykrmení zvláště schopného	34
26. Zrost a sklad tažného dobytka	—

VI. Pravidla plemenitby a chovu.

27. Nejprůhodnější stáří ku připouštění	35
28. Dlouho-li jest kráva březí?	37
29. Telení	—
30. Brzo-li jest záhodno odstaviti tele?	—
31. Chování telat při odstavení	38
32. Těžké-li jest tele novorozené?	—
33. Mnoho-li na teleti denně přibývá (přirůstá) . . .	39
34. Co se vyplácí lépe: delší cucání telat neboli brzký jich prodej?	—
35. Dobrý chlív a slušné ošetřování odstávčete . . .	40
36. Bedlivý výbor dobrých kusů na plemeno, zvláště býka	—
37. Vedení kmenových knih čili zápisníků v obcích .	41
38. Jak se kmenové knihy zakládají	—

	Stránka
39. Kolik let používati se může býk na plemeno . . .	42
40. Mnoho-li počítáme krav na jednoho býka. . . .	—
41. Dlouho-li může se držet kráva plemenná	—

VII. O krmení a poklizení.

42. Rozličné krmivo pro hovězí dobytek	44
43. Užitečné rozdělení rozmanité píce	—
44. Vážení a rozpočet píce	45
45. Ustanovená ku krmení hodina přísně at se drží . .	—
46. Krmení a ošetřování telat	—
47. Prostředek proti hmyzu	46
48. Krmení krav zelenou a suchou pící	—
49. Výhody pastvy	47
50. Ujma pastvou	48
51. Spojení pastvy s domácím krmením	—
52. Domácí krmení suchou pící a správa dobytka vůbec	—

C. Několikýrý užitek dobytka hověziho.

VIII. Mléko.

53. Mnoho-li mléka získati možno od krávy?	49
54. Co se nadojí skrmením centu suché píce?	—
55. Nestejná dobrota (tučnost) mléka	—
56. Čím se dá rozmnožiti dojnost krav?	50
57. Odchování si dojného plemena	—

IX. Vykrmování dobytka.

58. Užitečnost krmného dobytka a dobrých plemen tuč- nivých	51
59. Vykrmování rozličným způsobem a krmivem . . .	52
60. Mnoho-li se dává píce, má-li dobytek tloustnouti .	—
61. Jak se má krmiti	—
62. Dlouho-li se drží dobytek na krmníku	—
63. Který dobytek se nejlépe krmí?	53
64. Kolik liber masa přibývá z centu píce zkrmené . .	—
65. Mnoho-li masa a tuku získá se při porážce dobytka	—
66. Účetná rozvaha o peněžitém užitku při krmení . .	54